

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Павло Ігорович ДМИТРЕНКО,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

У сучасних умовах державне регулювання господарської діяльності стає ключовим фактором для підтримки стабільності економіки, стимулювання підприємницької активності та захисту прав споживачів. Одним із найважливіших механізмів державного контролю та нагляду в цій сфері виступає ліцензування. Цей інструмент є важливим правовим засобом, що дозволяє забезпечити виконання суб'єктами господарювання необхідних стандартів безпеки, якості та відповідності встановленим нормам. Ліцензування як правовий інститут надає державі можливість здійснювати регуляторний вплив на підприємницькі структури, особливо в сферах, які мають стратегічне значення для національних інтересів і безпеки.

Функціональне значення ліцензування в системі державного регулювання є багатограним. Насамперед, воно слугує засобом правового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання, що діють у сферах підвищеної соціальної та економічної важливості. Це особливо актуально для таких галузей, як охорона здоров'я, енергетика, транспорт, де ризики для громадян та навколишнього середовища є найвищими. Також ліцензування сприяє економічній стабільності країни через контроль діяльності суб'єктів у критично важливих галузях, таких як фінансові послуги, будівництво, видобуток природних ресурсів тощо. Крім того, воно дозволяє встановлювати державні стандарти у різних секторах економіки, забезпечуючи їхнє дотримання та посилюючи довіру до продукції та послуг, що пропонуються на ринку[1]. Правові засади ліцензування в Україні формуються на основі Закону України "Про ліцензування видів господарської діяльності", який встановлює порядок видачі ліцензій, вимоги до ліцензіатів та механізми державного контролю. Цей законодавчий акт визначає процедури подання та розгляду заявок на отримання ліцензій, критерії відбору та перевірки відповідності суб'єктів вимогам, а також забезпечує прозорість процесу видачі ліцензій.

Важливою рисою ліцензійної політики в Україні є принципи рівності та доступності, що дозволяють суб'єктам господарювання брати участь у ліцензійних процедурах на засадах відкритості та недискримінації. Ліцензування не лише надає право на здійснення конкретного виду діяльності, а й покладає на суб'єкта господарювання відповідальність за дотримання певних стандартів. Ці стандарти можуть варіюватися залежно від галузі діяльності та рівня пов'язаних ризиків. Наприклад, для медичної або фармацевтичної галузей передбачено жорсткі вимоги до ліцензіатів, оскільки вони безпосередньо впливають на здоров'я та життя громадян. В інших сферах, де ризики є нижчими, вимоги до ліцензування можуть бути менш об-

тяжливими, що сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, забезпечуючи таким чином різноманітність економічного середовища. Однак, попри значну роль ліцензування, існують певні проблеми, які ускладнюють його ефективне функціонування в Україні. Серед них можна виділити надмірну бюрократизацію процесу, що призводить до затримок у видачі ліцензій та збільшує витрати часу та ресурсів суб'єктів господарювання[2]. Крім того, непрозорість окремих етапів ліцензійної процедури та можливість корупційних ризиків створюють негативний імідж для державного регулювання та знижують довіру до органів влади. У таких умовах нагальною є потреба у модернізації процесів шляхом впровадження цифрових платформ для автоматизації процедур ліцензування, що може значно знизити адміністративний тиск та сприяти зменшенню корупційних проявів.

Важливим напрямом реформування ліцензійної системи в Україні є адаптація нормативно-правової бази до європейських стандартів, що дозволить інтегруватися в єдиний економічний простір та підвищити конкурентоспроможність українських компаній на міжнародному ринку. Це передбачає імплементацію стандартів Європейського Союзу у сфері ліцензування та підвищення якості адміністративних послуг. Такі заходи дозволять спростити доступ до ліцензій для українських підприємців, зокрема для малого та середнього бізнесу, який є основою економіки країни.

Не менш важливим є посилення контролю за дотриманням ліцензійних умов з боку суб'єктів господарювання. Це завдання покладається на відповідні державні органи, які мають здійснювати регулярні перевірки та моніторинг діяльності ліцензіатів.

Суворе дотримання ліцензійних умов сприятиме зниженню рівня порушень у сфері господарської діяльності та підвищенню загального рівня безпеки для споживачів. У той же час, важливо забезпечити баланс між контролем та створенням сприятливих умов для розвитку підприємницької ініціативи. Ліцензування залишається одним з ключових елементів державного регулювання господарської діяльності в Україні. Його вдосконалення та адаптація до сучасних викликів є важливим завданням для державної політики у сфері економічного регулювання.

Застосування цифрових технологій, гармонізація з міжнародними стандартами та підвищення прозорості процедури ліцензування сприятимуть створенню ефективного бізнес-середовища, яке зможе підтримувати розвиток національної економіки в умовах глобалізації та посилення міжнародної конкуренції.

Отже, такий підхід дозволить підвищити рівень інвестиційної привабливості України, сприятиме створенню нових робочих місць та покращенню якості наданих послуг. У кінцевому підсумку, це позитивно позначиться на економічному зростанні та соціальній стабільності країни. Вдосконалення правових засад ліцензування, орієнтоване на сучасні виклики та потреби економіки, є одним із ключових факторів успішного розвитку України у XXI столітті.

Список використаних джерел:

1. Артем'єва Д. В. Інформаційне забезпечення діяльності підрозділів дозвільної системи та ліцензування. *Право і безпека*. 2010. № 5 (37). С. 80-84.
2. Салманова О. Ю. Адміністративно-правове регулювання процедур акредитації та ліцензування освітньої діяльності в Україні. *Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994–2019 рр.)*. МВС України. Харків. 2019. С. 407-409.